

חושן משפט סימן כ"ו - שלא לרדוף בדיני עכו"ם

(ה) עכו"ם (ו) ובערכאות שלהם

ביאורים

פ"ב ה"ה ושנה גדול לשב שיתודה ברכים ויודיע פשעיו להם ומגלה עבירות שבינו לבין חבירי לאחריים ואומר להם אמנם חטאתי לפלוני ועשיתי לו כך וכך והריני היום שב ומתנחם וכל המתגאה ואינו מודיע אלא מכסה פשעיו אין תשובתו גמורה וכו' בד"א בעבירות שבין אדם לחבירו אבל בעבירות שבין אדם למקום א"ל לפרסם ענינו ועוזה פנים היא לו אם גילס אלא שב לפני האל ב"ה ופורט חטאיו לפניו ומתודה עליהם לפני רבים סתם וכו' ויל"ע אי אסורא דערכאות הו' עבירה שבין אדם למקום או עבירה שבין אדם לחבירו ונ"מ להאי דינא דפרסום החטא וצפוטות תרוייהו איננייהו ב' ולפיכך כ' בשו"ע דה"ו רע היינו כלפי חבירו שופתו בע"כ לדון לפני ערכאות של גוים

משפט עשה

לעבודה מ"מ הוא בכלל משפטים כל ידעו ואין לילך לדון שם דכיון שיונקים את סמכותם מכה חוקי המדינה וכפופים להם אסור רק ידונו בפני ד"ד של ישראל והם יפסקו כפי הנהוג בפועלים ולפי ד"ת ולא כביהמ"ש שלהם (נו) ורשם העמותות אע"פ שהוא ענינו ערכאות מ"מ יכול לבא לידי ערכאות (נו) אמנם רשם המקרקעין אינו בגדר ערכאות כיון שאינו דן בדבר משפט (נח) וכן יכול להתלוין על עו"ד שאינו ממלא תפקידו כראוי בלשכת עורכי הדין וא"ל לזה רשות מצ"ד: (ה) עכו"ם. (נט) והוא כולל דת אומה זו הישמעאלים אע"פ שאינם עובדי ע"ז שהרי הם מכחישים משפטי תורתנו והמציא דין לפניהם ח"ו עושה עליו לדתם על תורתנו (ס) והקראים הם כגוים לענין זה (סא) ובענין אסור לדון לפני ערכאות של גוים פשוט שאסור אף שאין משפטיהם קשורים בשום דת כלל ואינם מאמינים כלל וי"א (סב) דכשאין עליו דת באמצע כלל כ"א משפטי השכל ותורת האדם ותקון קבוצ המדיני בלתי שום זכר דתיות ופילוסוף וקדושה אין בזה אסור לפניהם ועי' לק' סק"י דעכ"פ מחרף ומגדף ל"ש בזה] (סג) וה"ה גם ערכאות של מאמינים בזה' הוא בכלל אסור תורה (סד) ואין נפקותא בין בא לפני אינם ישראלים ובין ישראל ששופט ע"פ חקים בדוים ועוד הדבר יותר מגונה שהמירו את משפטי התורה על משפטי ההבל ואם יסכימו בני העיר על זה אין בהם סכמתם ממש ואם יכופו על זה משפטם גולגולתא ועושה ומרימים יד בתורת משה (סה) והערכאות שלנו רעתם רבה מערכאות של עכו"ם כי העכו"ם בערכאותיהם עושים דבר טוב ומקיימים בזה את מצוות הדינים שנצטוו עליה בני נח [לפי דעת כמה ראשונים ז"ל] שיואלים גם בחוקים שצדו מלכס אבל כשאנו חוקקים חוקי ערכאות הרי החוקקים הם הם המרימים יד בתורת משה רבינו [ועי' לק' סק"י] (סו) ולפיכך אסור ללכת לבתי משפט הדגים לפי חוקי זרים ואפי' כשהשופטים יהודים ואדרבה אז האסור עוד יותר חמור מכמה פנים [(סו) וגם עובר על לפ"ע שהרי פשוט שהדין ענינו הוא ישראל מזהר שלא לדון בדיני עכו"ם והבא להתדיין לפניו עובר בלפ"ע] וזה צרור ופשוט ששופטים הללו ערכאות הם לכל דבר וכל ההולך אלכס הוא מרים יד בתורת משה ומרה תהי' אחריתו של המחזק אותם: (ו) ובערכאות שלהם. (סח) ואפי' לדון עם העכו"ם [(סט) וכ"ש עם המומר או עם המחלל שבת בפריסקא] בערכאות שלהן אסור וכדאי בתנחומא ר"פ שופטים מניין אתה למד שישאל עכו"ם שיש להם עסק זה עם זה שאסור לישראל לומר לעכו"ם לך עמי לערכאות שלכם ושהוא עובר בלאו שנא' לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעו הללויה (ע) ומיירי שהכותי רוצה להיות ציית דין בדיני ישראל ועכ"ז אומר הישראל נבא ונדון בערכאות שלכם (עא) ומה שהולכים היום עם העכו"ם לערכאות הוא כדי להליל מידם דהיינו שהעכו"ם לא ציית לדינינו ואינו פורע לישראל ע"פ ד"ד לכן הותר להוליכו לערכאות [(עב) אפי' ללא נטילת רשות מצ"ד] שהרי אפי' ישראל אס הוא אלס ולא

שער הציון

ד"ש וד"ה סי' שס"ג וש"ת אבני יספה ח"ו סי' קכ"ב ענף א' וש"ת והי' העולם חו"מ סי' כ"ד ומשפט שלמה ח"א סי' ב' ומנחת כבי ח"ב סי' ו' אות י"ט וש"ת המקור ח"מ סי' רי"א סי"א וכן הוא בפסק הלכה מגדולי ישראל הגר"ש ואור ז"ל והגר"ש אלישיב ז"ל ויבליט"א הגר"נ קרליץ שליט"א שדפס בחוט שני ר"ה ע' תל"ה, ועי' בשו"ת שואלך ודורשין ח"ד סי' כ"ד (ע' תרמ"ו) דמ"מ אין למחות כלל ועיקר צמי שילך בשע"ד לדון ב"ד לעבודה שבה בודאי יש צדדים לקולא מה שאין בהם יחסיקות שלנו לבתי המשפט האזרחיים וכו' וע"ע שו"ת משפטי אליהו ח"ב סי' א' ובס' סדר הדין פט"ו סס"ב: (נו) חוקי חיים פכ"ד הערה ב': (נז) סדר הדין פט"ו סס"ה: (נח) שם סס"ד: (נט) שו"ת התשצ"ן חוט המשולש הטור השלישי סי' ו' וש"ת יבין ובענין ח"ב סי' ט' וכן גרים בכה"ג הגה"ט אות א' והגב"י אות א' בל' הטור להדיא אסור לדון בפני דיניי ישמעאל ובכר העיר בזה ביפה ללכ אות ג': (ס) דבר המשפט אות ג': (סא) שו"ת אג"מ חו"מ ח"א סס"י ג"ח וש"ת שבת הלוי ח"י סי' רס"ג אות א' וש"ת בית אבי ח"ג סי' קנ"ד אות ב': (סב) נחלה לישראל דף מ"ד וכו' בל' השולח בשו"ת שמו משה חו"מ סי' ט' דק"ד ע"ב (והשמו משה גופי' שם פליג עלי' דבין דבת קדושה או שכלית או חכמה יונית האסור במקומו עומד ע"ש): (סג) שו"ת שבת הלוי ח"י סי' רס"ג אות א': (סד) חו"מ א סנהדרין סי' ט"ו סק"ד: (סה) אחר האסף ע' תש"ה בשם הגר"י סרנא ז"ל וכו' בס' ויאל משה מאמר א' אות ק"א: (סו) שו"ת צ"ח אליעזר ח"ב סי' פ"ב ושכ"פ הגר"פ פראנק ז"ל [וע"ש דלפעמים קורה שאחדים משופטי הערכאות מציאים בפסקיהם השוואות גם מחוקי מוה"ק או להבדיל סיוע מחוקיהם לחוקי מוה"ק ומנצלים כמה המתצרכים בלכס כי בצורה כזו נחלש כבר מחומר האסור אבל באמת טועים בזה טעות מרה ע"ש] וש"ת או נדברו ח"ג סי' ע"ד וש"ת שבת הלוי ח"י סי' רס"ג אות א' וש"ת תשובות והנהגות ח"ג סי' תמ"א וש"ת והי' העולם חו"מ סי' ג' ונמח יהודה ח"ב סי' כ"ו ואילך ומשפט שלמה ח"א סי' ב' ומנחת אשר דברים סי' ג' אות ה': (סו) להורות נתן פ' משפטים ע' ק"ה: (סח) שו"ת התשצ"ן ח"ב סי' רי"ב: (סט) שו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' קנ"ה אות ב' ועי' בס' חוקי חיים פכ"ד הערה י"ב: (ע) זי"ר על הילקו"ש תהלים סי' תפפ"ח אות מ"ג ורוח חיים ח"א סי' י"ח ויפה ללכ אות ב' ואורח משפט (ד"ה ואפילו) חקקי לב חו"מ סי' ה' דכ"ד ע"ב: (עא) שו"ת התשצ"ן חוט המשולש הטור השלישי סי' ו' ועי' שו"ת משנה הלכות ח"ב סי' שצ"ב: (עב) שו"ת המקור ח"מ סי' רי"א סי"ב ובין ישראל לנכרי חו"מ סי' ג' סט"ו ודרכי משפט פ"ב הערה א':

חושן משפט סימן כ"ו - שלא לרדוף בדיני עכו"ם

(פי') (ז) מושב קצוע (ח) לשניהם לדון (ט) אפי' בדין שדנים (י) בדיני ישראל (יא) ואפי'

ביאורים

ומרים יד בתורת משה היינו כלפי המה"ק ומי שזוהי עליה [ויתכן דלזה גם נמכוין במש"כ דה"ו מחרף ומגדף לפמש"כ במ"ע סק"ח בשם המלבי"ם דחירוף הוא כלפי אדם וגידוף הוא כלפי מעלה] ונלע"ד דבכה"ג דאיכא מחד גיסא ענין דשבח גדול ומאידך ענין דעזות פנים מ"מ יתודה ברכים לפמש"כ במים חיים ובמעשה רקח על הרמז"ם שם וביד אפרים או"ח רס"י תר"ו ושע"ת שם סק"ז דדוקא שלא לצורך וכשליכא פסידא לאחריני הוא דאסור לפרסם חטאו אבל לצורך שפיר דמי א"כ מעתה י"ל לצורך הכנעת לבו שהוא מעיקרי התשובה אף הוא צורך מקרי וממילא לית ב"י חשש איסור וכו' לפי"ד רבינו אבל לפרש"י ציומא פ"ו ב' דעצירות שבינו לבין חבירו יגלה לרבים שיקשו

משפט עשה

זייט לדינא מנלין ממנו ע"י עכו"ם כדלק" ס"ז וכו"ש עכו"ם דלא זייט לדינינו אבל אם העכו"ם זייט לדינא וכו"ש שהוא רוצה לדון בדינינו ומקבל את הדין פשיטא שאסור להוליכו לערכאות ומוה הנדון כמה ק"ו לישראל עם ישראל: (ז) מושב קצוע לשריהם לדון בו. וצערור (עג) פי' דב' יוני הוא מקום ועד השופטים ושם נפקדים כתבי העיר: (ח) לשריהם. (עד) דאם הולך לפני שרי אוה"ע לדון ואותו דין דנים אותו ע"פ נימוסי דתם אכתי אסור דמה לי לפני שרי המלכות מה לי לפני שופטים (עה) וה"ה לדון לפני המלך דמה לי ללכת לפני המלך או ללכת לפני הדיינים והשופטים שנמנו מאת המלך:

(ט) אפי' בדין שדנים בדיני ישראל. (עו) דמדכחיז ואלה המשפטים אשר תשים לפנייהם ולא לפני עכו"ם משמע דאפי' אלו המשפטים עומן שדין דיני ישראל לא ישמע על פיהן לדון לפנייהן (עז) והעושה על פיהם לא די שאינו מקבל שכן אבל הוא עובר עבירה כי כמו ששחיטת כותי הוא נבלה אע"פ שיחתוך הסימנין מבלי שום דבר מהמפקדים את השחיטה כן החותך הדין ע"פ הכותי אע"פ שיסוה לדין הישראלי נבלה עשה בישראל כי לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעו (עח) דבאין דין כדינו לא צריך קרא למיעוטא דתפול' משום גזל אלא הכי פירושה לא מבעיא בשאין דין כדינו דההוא תפול' משום גזל אלא אפי' בשדין כדינו אל תביאיהו בערכאות שלהם ממיעוטא דלפניהם ולא לפני גוים (עט) אף שאין בעמידה לפנייהם זולתי עלוי דתם אבל אם דיניהם אינו כדינינו הדבר פשוט שהוא אסור והדין לפנייהם הרי הוא גזלן ופסול לעדות [ועי' לק' סקט"ז ד"ה דקשה לפסול עדות בעתים הללו בשביל חטא זה] עד שישלם מה שנטל ממנו שלא כדינינו אע"פ שהוא זכה בדיניהם ודבר זה לרוב פשיטותו לא ניתן ליכתב ואם קדש אשה באותו ממון שנטל בדיניהם שלא כדינינו אינה מקודשת (פ) וגם בדבר שדיניהם כדינינו נר' דיש לחוש לקידושין (פא) ופשיטא שכלל מקום הלוקח ממון שלא זיכתה לו התורה בחוקי העכו"ם בכלל פושעי ישראל בגופם הוא (פב) וגם אין לו מחילה לעולם שכל המניח דיני ישראל ומוציא בערכאות של כותים אע"ג דה"ו גזל גמור מ"מ אינו חושבו לגזל וע"כ אינו מחזיר (פג) ודומה לאותן כ"ד דברים שמעכבין את התשובה שהביא הרמז"ם פ"ד מתשובה ואם הוציא הממון בדיניהם שלא כדינינו מחרימין ל"י ומשמתין ל"י עד שיחזיר מה שגבה ויורדין עמו עד לחייו ואם יש כת בידם מכין אותו עד שתלא נפשו לקיים מ"ע דוהשיב את הגולה אשר גזל דקי"ל כופין על מ"ע (פד) וזה אחת מן הסיבות שגרס הכיוס לכלות ממון ישראל שאין מתקיים עשרם בידם רק לזמן מועט כי בעוה"ר נתרצה גזל וחמסם בעולם ע"י אלו שהולכין בערכאות של עכו"ם ומלשינים על חביריהן ומוציאין מהם ממונם ולבס צריא להם ע"י כאלום שחושבין שזה ממון כשר אחרי שהרשוהו העכו"ם לזה אבל באמת זהו גזל גמור אחרי שאין התורה ומשפטיה שהוא רצונו של הקצ"ה מסכים לזה: (י) בדיני ישראל. (פה) כדיני ישראל כנ"ל: (יא) ואפי' נתרצו ב' בע"ד לדון בפניהם אסור. (פו) דהא לשניהם הזהירה התורה (פז) דכיון שהטעם הוא משום שיש צוה חירוף ח"ו בתורת משה מה לי שיתרצו שניהם מה לי חד מניהו [ועי' לק' סקט"ז ד"ה דדוקא כשהאחד רוצה לדון והאחר אינו רוצה מנדין אותו להיות זייט דינא כדיני ישראל אבל אם שניהם רוצים נהי דאיסורא איכא אבל אין מנדין אותו] (פח) שלא הניחה תורה את העם שהוא לנחלה לו על רצונם שייקרו את חקות הגוים ודיניהם (פט) והוא דבר פשוט דכי איכא איסורא ולאו הבא מכלל עשה שלא לדון בפניהם מה לי נתרצו ומה לי לא נתרצו וסבירא זו דאפי' שניהם רוצים אסור היא נכונה ואמיתית ומוסקמת מרובא דרבותא (ס) ואפי' אם הלוא והמלוה עומדין בפנינו ואמר הלוא למלוה אם תרצה תצבעני בדיני האומות מחינן במלוה ואמרין ל"י שלא יתבענו אלא בפני ישראל

שער הציון

(עג) ע' ערך: (עד) שו"ת ימי יוסף בתרא חו"מ סי' ב': (עה) שו"ת שמש דקה ח"ב שאלה ל"ג סי' א' כרוב ב' אות ט"ו דכ"ט ע"ב: (עו) סמ"ע סק"ז: (עז) עקידת יצחק שער מ"ו: (עח) מורחיו ר"פ משפטים: (עט) שו"ת התשב"ץ ח"ב סי' ר"ז (והוצא בתי הגרעק"א כאלו) ובחוט המשולש הטור השלישי סי' ו' ושו"ת יבין וצועז ח"ב סי' ט': (פ) פנים במשפט אות ב' שכ"מ בתשב"ץ שם: (פא) שו"ת מהר"ט ח"ב חו"מ סי' ו' (ד"ה ומהי): (פב) רבינו בחיי ר"פ משפטים: (פג) שו"ת הרדב"ז ח"ד סי' אלף ק"ז: (פד) הח"ח ז"ל בקוני' שפת תמים פ"ג: (פה) ארץ חיים (סתהון) וכו"ה ברמז"ם ספכ"ו מסנהדרין: (פו) לבוש: (פז) שו"ת הרשב"א ח"ו סי' רנ"ד: (פח) ראש יוסף אות ב': (פט) ברכ"י אות א' וחלק עמש"כ ללד ב' בני שמואל כאלו וכן בכה"ג בהג"י אות א' ובספרו שו"ת בעי חיי חו"מ ח"א סי' קנ"ח ב' דאם יש לו זכות בדיניהם יותר אם נתרצו שניהם אין כאלו איסור ע"ש ועי' בחשק שלמה בהגב"י אות א' ובמאזנים למשפט סק"ה ובשו"ת שמן רקח ח"ב דס"ד ע"ה א"ה ובס' זמנא יהודה ח"ב סי' ז"ט: (ס) שו"ת הרא"ש כלל ס"ח סי' י"ג והציאו הטור לק' סי' ס"א: